yksikönpäällikkö Hannu Lehti
Varsinais-Suomen ELY-keskus
7.12.2022

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 08.12.2022 klo 12.15 / HE 295/2022 vp

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen asiantuntijalausunto

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa kuntakokeilulakiin esitetyistä muutoksista seuraavaa:

1. Työkanava Oy:n asiakkuus

Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo, että koska työllisyyden kokeilualueen kunta järjestää julkisen työvoimapalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetut työnhakijan haastattelut ja vastaa luvun 6-12 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan olisi myös lähtökohtaisesti asiakasohjausprosessin kannalta perusteltua mahdollistaa kokeilualueen kunnalle päätöksenteko asiakkaan ohjauksesta Työkanava Oy:n palvelukseen.

Varsinais-Suomen ELY-keskus kiinnittää kuitenkin huomiota lakiehdotuksen laajemman eri toimijoiden päätösvastuun voivan nostaa riskiä liian väljään ja epätarkoituksenmukaiseen ohjaukseen Työkanava Oy:n palvelukseen. Palvelun lähtökohtana olevasta viimesijaisuusehdosta on pidettävä ehdottomasti kiinni, että palvelu kohdentuisi kaikkein vaikeimmin työllistyvien kohderyhmään. Lisäksi myös Työkanava Oy:n toiminnan hyväksyttävyys markkinoilla on parempaa, kun palvelun kohdentaminen on avointa, tarkoituksenmukaista ja yksiselitteistä.

Varsinais-Suomen ELY-keskus korostaa, että asiakasohjaus Työkanava Oy:n palvelukseen on pidettävä selkeänä ja että yhtenäinen linjaus päätöksissä säilyy riippumatta siitä, onko päätöksen antajana kokeilualueen kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto.

2. Tilapäistä suojelua saavat

ELY-keskus katsoo, että hallituksen tavoite Ukrainasta sotaa paenneiden työllistymisen edellytysten parantamisesta on kannatettava. Työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevien kuntien saaminen mukaan lisää mahdollisuuksia parantaa tilapäistä suojelua saavien työllistymistä. Toisaalta kokemukset tilapäistä suojelua saavien tavoittamisesta ovat osoittaneet sen olevan hankalaa. Suuri osa on työllistynyt ilman Te-toimiston asiakkuutta ja edelleen henkilökohtaiset verkostot ovat keskeisiä erityisesti ukrainalaisten työllistymisessä.

Tilapäistä suojelua saavien siirtyminen myös kuntakokeilun asiakkaiksi ennen kotikunnan myöntämistä tarkoittaisi suurta asiakassiirtymää yhdellä kertaa 1.3.2023. Asiakkuuden siirrosta informoiminen juuri ennen kotikuntaoikeuden alkamista maaliskuun alusta lähtien vaatii merkittävää työpanosta ja se todennäköisesti hämmentäisi tilapäistä suojelua saavia.

Mikäli asiakkuus siirtyy kotikunnan myöntämisen jälkeen, niin siirtymä tapahtuisi vähitellen maaliskuun 2023 alusta alkaen. Toki suurin siirtymä tapahtuisi maalis-huhtikuussa. Edelleen muutoksen jälkeen TE-toimistolle jää merkittävä rooli mm. koulutukseen valinnan osalta.

ELY-keskus nostaa esiin myös Varsinais-Suomen kokemusten perusteella havaitun ilmiön, jossa varsin merkittävä osa aikuisista ei hae työtä tai hakeudu opiskelemaan. Varsinais-Suomessa on noin 3500 työikäistä tilapäistä suojelua hakenutta henkilöä. Heistä on työllistynyt noin 1000-1500 ja TE-toimiston asiakkaiksi on tullut noin 750 henkilöä. Noin 1000-1500 aikuisen osalta tilanne on epäselvä. Tarkkojen määrien arvioiminen on hankalaa, mutta tähän ryhmään kuuluu erityisesti pienten lasten äitejä ja isoäitejä. Osaa ukrainalaisista ei tavoiteta ja tämän vuoksi on mahdollista, että juuri tämän ryhmän kotoutuminen Suomeen, mikäli siis jäävät Suomeen, tulee olemaan haastavaa.

ELY-keskus esittää, että tilapäistä suojelua saavien ja kotikunnan saaneiden osalta selvitetään mahdollisuus työttömyysturvaan mahdollisimman nopeasti. Näin tätä ryhmää voitaisiin motivoida kotoutumista edistäviin palveluihin, erityisesti kotoutumiskoulutukseen.